

FÖR KÄNNEDOM

PO

Allmänhetens Pressombudsman

Dnr 381/16

Anmälan mot Fokus

Vad tidningen publicerade

Den 30 september 2016 publicerade Fokus en artikel på sin webbplats med rubriken **Vem är Egor Putilov?**. Underrubriken löd ”Sverigedemokraternas rekrytering blottar en ny sårbarhet i Sverige.”

På tidningens förstasida (2016 nr 39) puffades för artikeln med rubriken **Fyra nyanser av Egor Putilov**, som inne i tidningen hade rubriken **Varningsklockan Egor Putilov**. Underrubriken var densamma som i nätupplagan.

Fokus skrev om hur historien om Egor Putilov – alias Alexander Fridback – hade rullats upp i medierna. Tidningen skrev:

”Ur Aftonbladets och Sveriges Radios rapportering träder en intressant gestalt fram: en manisk praoelev på snabbturné i det svenska samhället. Han jobbar på Migrationsverket, begär ut allmänna handlingar, leker journalist, hamnar på Sveriges Radio, erbjuder sina tjänster till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, skriver artiklar i flera tidningar, författar insändare, twittrar, bloggar och får till sist jobb på Sverigedemokraternas riksdagskansli.”

Enligt artikeln hade denna ”*lärdomsresa*” finansierats genom att Alexander Fridback köpt en villa till underpris av en rysk affärsman. Detta ska ha fått Sveriges försvarsminister att kräva att SD:s partiledning agerade. Kort därefter slutade Alexander Fridback på SD:s riksdagskansli.

En internutredning hos Migrationsverket uppgavs pågå, där 15 ärenden som anmälaren handlagt sågs över. Det klargjordes att Alexander Fridback inte var misstänkt för något brott, utan att det egentligen bara fanns misstankar.

Tidningen citerade Lars Nicander vid Försvarshögskolan som om fallet Egor Putilov uttalat att ”*alla varningsklockor ringer*”.

Tidningen resonerade kring Egor Putilov ur ett internationellt perspektiv:

"Putilovaffären må kännas ny för en svensk publik. Men runt om i västvärlden har rysk inblandning – både påstådd och bevisad – varit vardag de senaste åren. I Frankrike har Marine Le Pens part Front National fått ett ryskt banklån på 11 miljoner euro. i Tjeckien finansierar Ryssland populistiska rörelser. Och i USA misstänks Ryssland för att ligga bakom det mejlintrång som skakade demokraterna inför partiets konvent i somras."

I en faktaruta benämnd *"Putilovs olika alias"* konstaterades att Alexander Fridback stod bakom pseudonymerna Egor Putilov och Tobias Lagerfeldt.

I artikeln gavs även uppgiften om rysk inblandning ett historiskt perspektiv. Med hänvisning till affären om översten Stig Wennerström, som spionerade på Sverige för Sovjetisk räkning, jämfördes syftet med utländsk infiltration nu och då:

"Den utländska infiltrationen under kalla kriget syftade alltså främst till att ta reda på saker om Sverige – inte så mycket till att påverka Sverige."

En historisk likhet lyftes dock fram: sårbarheten i det svenska samhället. Enligt Fokus visade det faktum att Egor Putilov, trots sin bakgrund, tagit sig in i riksdagen på en svaghet i systemet. Tidningen skrev:

"Det är dålig koll på vem som kommer och går i riksdagen."

I artikeln beskrevs att ett *"ordkrig"* om vem som bar ansvaret för bakgrundskontrollen av Egor Putilov, hade uppstått mellan SD, riksdagens säkerhetstjänst och Säpo.

Avslutningsvis konstaterades att Putilovaffären kanske inte var någon spionhistoria, men en nödvändig varningsklocka för den svenska offentligheten.

Anmälan

I sin anmälan menade Alexander Fridback att han i artikeln, på felaktiga grunder, framställts som en rysk agent. Artikeln handlade uteslutande om honom, i negativ dager. Han borde därför fått tillfälle att kommentera uppgifterna.

Genom att publicera hans namn och bild hade tidningen avslöjat hans identitet, trots att den var skyddad och trots att det fanns en hotbild mot honom.

Han vände sig särskilt mot påståendet om att han skrivit debattartiklar där han låtsats företräda organisationer som han inte haft någon kontakt med. Felaktigt var även påståendet om att det uppstått ett *"ordkrig"* mellan SD, riksdagsförvaltningen och Säpo.

Tidningens svar

Tidningen svarade genom sin utgivare att det fanns ett stort allmänintresse kring Alexander Fridbacks identitet av följande skäl:

- Det var ställt bortom rimligt tvivel att Alexander Fridback skrivit debattartiklar under falskt namn och falsk organisationstillhörighet.
- Han var anställd på SD:s riksdagskansli.
- Han hade rysk bakgrund och tjänat miljontals kronor genom en fastighetsaffär med en rysk affärsman med tvivelaktigt rykte.

Dessa grundfakta, i kombination med vad som var känt om försök till rysk påverkan på andra länders politiska processer, gav ärendet ett stort allmänintresse.

Artikeln handlade inte uteslutande om Alexander Fridback. Huvudsyftet var att skildra sårbarheten i den svenska beredskapen för politisk manipulation.

Alexander Fridback pekades inte ut som vare sig brottsling eller rysk agent. Tvärtom klargjordes att mycket av det som i media lagts honom till last bara var misstankar.

Publiceringen av namnet av anmälaren var nödvändigt för att beskriva vad historien handlade om. Alexander Fridback hade själv ibland uppträtt under sitt riktiga namn.

Han hade även själv använt bilden av sig själv, bland annat i Aftonbladet som bildbyline. Bilden var därmed spridd på sådant sätt att det var motiverat att publicera den i Fokus.

Färgmanipulation av bilden som publicerats på tidningens förstasida, var en referens till ett känt konstverk. Detta var inte kränkande, utan en tydlig koppling till hans bruk av olika identiteter.

Det var korrekt att Säpos företrädare inte deltagit i debatten om bakgrundskontrollen av Alexander Fridback. En annan formulering än "ordkrig" kunde därför ha använts.

Det stämmer att anmälaren inte kontaktats av tidningen före publiceringen. Detta borde ha skett. Tidningens bedömning var dock att hans eventuella kommentarer inte hade förändrat artikelns utformning eller innehåll, med hänsyn till de uttalanden i saken han gjort på sin blogg.

Alexander Fridback gavs dock tillfälle att kommentera uppgifterna om honom efter publiceringen. I det efterföljande numret av Fokus publicerades ett brev från honom, där han, utan redigering av tidningen, fick framföra sina synpunkter på artikeln.

Anmälarens kommentar

Tidningens svar var ett exempel på rasism och russofobi.

Det var inte ställt "bortom rimligt tvivel" att han stod bakom pseudonymen Tobias Lagerfeldt. Tvärtom förnekade han detta. Fokus hade bara förlitat sig på Aftonbladets – felaktiga – uppgifter i sin artikel.

Att han som arbetssökande uppträtt som Alexander Fridback, motiverade inte att hans identitet avslöjades. Inte heller motiverade hans bylinebild hos Aftonbladet att Fokus publicerade densamma.

Tidningens erkännande av att han inte kontaktats före publiceringen visar att artikeln inte var förenlig med pressetikens regler.

Det brev han fick publicerat i tidningen var kraftigt förkortat och fick en annan rubrik än den han avsett.

Sammantaget medförde artikeln att orsakats en stor massmedial skada. Publiceringen var inte acceptabel ur pressetiskt synpunkt.

PO:s bedömning

Den första frågan som PO har att bedöma är om publiceringen av anmälares namn och bild orsakat honom en oförsvarlig publicitetsskada. Avgörande vid bedömningen är hur starka skäl tidningen haft för publiceringen.

Anmälares har som Egor Putilov, genom debattartiklar och blogginlägg, deltagit i debatten om svensk migrationspolitik. Den som i offentlighetens ljus debatterar i en kontroversiell fråga måste tåla att dennes åsikter utsätts för kritik och granskning.

Ur pressetisk synvinkel är det rimligt att den som publicerar en debattartikel informerar läsarna, det vill säga allmänheten, om vem eller vilka som debatterar. Om oklarheterna kring debattörens identitet inte skingras försämras läsarnas möjligheter att källkritiskt granska texten. En sådan situation är inte bra för den fria åsiktsbildningen.

Mot denna bakgrund finns det inget att invända mot att Fokus rapporterar om Aftonbladets avslöjande. Allmänintresset kring Alexander Fridbacks olika identiteter är så stort att det får anses pressetiskt acceptabelt av Fokus att publicera hans namn och bild.

Genom att göra flera sakpolitiska inlägg i ett forum med många läsare, har Alexander Fridbacks texter fått stor spridning. Han har därmed, om än anonymt, gett sig ut i den offentliga debatten. Mot denna bakgrund har det varit pressetiskt försvarligt att bryta anonymiteten och återge bloggarens identitet.

Det finns inget att invända mot att Fokus belyser Putilovaffären ur ett större perspektiv. Att anlägga en historisk synvinkel på fallet är rimligt och måste ses i ljuset av artikelns huvudtema: sårbarheten för politisk manipulation i svensk offentlig förvaltning.

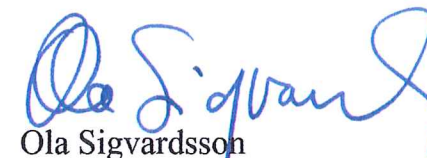
Artikeln beskriver anmälarens bakgrund och person. Alexander Fridback har förnekat att han står bakom pseudonymen Tobias Lagerfeldt. Utpekandet av honom som denne och uppgifterna kring hans person i övrigt är dock inte av så kränkande art att tidningen haft någon pressetisk skyldighet att låta honom bemöta dem före publiceringen.

Av betydelse är också att Alexander Fridback fått komma till tals i det efterföljande numret av tidningen.

Sammantaget finner jag ingen grund för pressetiskt klander av Fokus.

Ärendet avskrivs.

Stockholm den 28 mars 2017

Ola Sigvardsson
Allmänhetens Pressombudsman, PO